

เทศน์อบรมฆราวาส ณ. วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๑

ตามหลักธรรมคำสอน

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

กิญฺจโน มนุสฺสปฏิลาภโต

วันนี้เป็นวันวิสาขบูชา ตรงกับวันพระพุทเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และดับขันธปรินิพพาน ทั้ง ๓ กาลตรงกับวันนี้ คำว่าประสูติ บรรดาท่านทั้งหลายก็คงจะทราบทั่ว ๆ กัน คือวันอุบัติแห่งพระกายของพระองค์ อุบัติเป็นพระกายขึ้นมาแล้ว ลำดับที่สองก็อุบัติแห่งความเป็นพระพุทเจ้าขึ้นมา อุบัติในทางกายได้แก่ร่างกายปรากฏขึ้นในโลกก่อน อุบัติครั้งที่สองคือพระจิตได้ตรัสรู้ธรรมะอันบริสุทธิ์หมดจดอย่างยิ่ง ใจที่เป็นเจ้าครองวิญญะมาเป็นเวลานาน คือพาให้หมุ่นเวียนเกิดแก่เจ็บตาย ทุกข์ยากลำบากไม่มีสิ้นสุด ไม่มีประมาณ ก็ได้มาตัดสินกันลงในวันนี้ที่เรียกว่าวันตรัสรู้ธรรม กับวันตัดปัญหาความยุ่งยากของความทุกข์ทรมานทั้งหลายอันมีความเกิดเป็นสาเหตุนั้นลงในขณะที่เดียวกัน จึงเรียกว่าตรัสรู้

แต่การนิพพานนั้นหมายถึง พระกายที่สลายลงตามสภาพของส่วนผสม ที่โลกหรือธรรม เรียกว่าธาตุ ธาตุ ๔ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ผสมกันเข้า เป็นของแข็งที่มีอยู่ในร่างกายของเรา นี้ เรียกว่าธาตุดิน ส่วนที่เหลว ๆ ก็เรียกว่าธาตุน้ำ ลมหายใจเป็นต้นเรียกว่าธาตุลม ความอบอุ่นที่มีอยู่ในร่างกายนี้เรียกว่า ธาตุไฟ ประชุมกันอยู่ มีใจเป็นผู้ครองในร่างกายนี้ ส่วนผสมทั้ง ๔ นี้ได้สลายตัวลงไป ถ้าโลกเราเรียกว่าตาย แต่ศัพท์ของพระพุทเจ้าที่เป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ในพระทัยเรียกว่านิพพาน

คำวานิพพานหมายถึงความดับสนิท ส่วนผสมนี้จะไม่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับพระทัยคือใจของพระพุทเจ้าที่บริสุทธิ์แล้วได้อีกต่อไป จึงได้นามว่านิพพาน หมายถึงดับสนิท ดับจากความผสมกัน แต่ธาตุ ๔ นี้ไม่ดับ เมื่อสลายลงไปแล้วส่วนดินน้ำลมไฟ เป็นธาตุใดก็กระจายลงไปอยู่ในธาตุเดิมของตน ธรรมชาติที่บริสุทธิ์นั้นก็ไม่ได้ดับ สิ่งที่ดีดับนั้นหมายถึงสมมุติที่เคยเกี่ยวข้องกันให้เกิดแก่เจ็บตาย เรียกว่าผสมกันเข้าเป็นรูปกาย เป็นหญิงเป็นชาย หรือเป็นสัตว์เป็นอะไรก็แล้วแต่ที่มีวิญญูญาณครอง นี่เป็นส่วนสมมุติตามปกติของโลกทั่ว ๆ ไปจะไม่ปราศจากส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้ แม้จะสลายตัวลงไปจากร่างนี้ เมื่อกรรมดีกรรมชั่วยังมีอยู่ภายในจิตใจ ตราบใด ใจนั้นย่อมจะต้องเป็นไปตามอำนาจของกรรม ให้พาเกี่ยวข้องกับธาตุหรือส่วนผสมไปเรื่อย ๆ เช่นนั้น

ส่วนพระพุทเจ้าของเรา แต่ก่อนท่านก็เคยเป็นเช่นนี้มากก็กัปปันไม่ถ้วนเหมือนกัน แต่พอได้ตรัสรู้ธรรมะขึ้นภายในพระทัยเท่านั้น สิ่งที่เคยเกี่ยวข้องไม่ว่าสมมุติ ส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียดที่มีอยู่ภายในพระทัยนั้นได้สลายไปหมดในขณะที่ตรัสรู้ธรรม แล้วทรงประกาศ

พระศาสนาได้ ๔๕ พระพรรษา คนที่มีอุปนิสัยหรือมีหุมีตาพอจะารู้เรื่องความลึกต้นหนักเบา จากพระพุทธเจ้า และผู้ที่มีความละเอียดซึ่งรอที่จะรับกระแสแห่งธรรมอยู่แล้ว ก็ได้ตรัสรู้ตามเสด็จพระพุทธเจ้าทันทั่วทั้งที่ ที่เรียกว่าสาวกปรากฏขึ้นในโลกมีจำนวนเท่านั้น ๆ ท่านเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ตามเสด็จพระพุทธเจ้าทัน

จากนั้นก็ตามเสด็จไปเรื่อย ๆ ผู้สำเร็จพระโสดา พระสกิทา พระอนาคา ท่านก็เดินตามเสด็จพระพุทธเจ้าไปเรื่อย ๆ จากนั้นมาก็เป็นกัลยาณปุถุชนของเรา ที่อุตสาหะประพฤติปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ชี้แนวทางไว้โดยถูกต้อง เต็มสติกำลังความสามารถ หรือว่าตามสติกำลังความสามารถของตนไม่ลดละ ท่านเหล่านี้ก็เป็นผู้ตามเสด็จพระพุทธเจ้าไปเรื่อย ๆ ส่วนพระองค์ท่านเมื่อคำว่าการปรินิพพานได้ปรากฏขึ้นแล้ว ก็เป็นอันว่าไม่มีสมมุติที่จะมาประกาศพระองค์ให้โลกได้ทราบ ว่า เวลานี้ตถาคต คือองค์พระพุทธเจ้านี้ได้สถิตอยู่ในสถานที่นั้นที่นี้ อย่างนี้ไม่ปรากฏ จะเหลือแต่ธรรมชาติที่บริสุทธิ์เท่านั้น ไม่สามารถจะแสดงตัวออกมาให้เป็นด้านวัตถุ พอโลกจะมองเห็นได้เช่นดังที่เคยเป็นมา ในขณะที่ตรัสรู้แล้วถึงวันนิพพาน

ที่นี้ส่วนพระกายของพระองค์ท่านยังมีอยู่ เสด็จไปทางใดคนก็ทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงเสด็จไปโปรดที่นั่นที่นี้ คือถือเอาพระกายของพระองค์เป็นนิมิต ส่วนความบริสุทธิ์ของพระองค์นั้นแม้จะทรงพระชนม์อยู่ก็ตาม หรือจะนิพพานไปแล้วก็ตาม จะไม่มีใครสามารถมองเห็นได้ เพราะเป็นสิ่งที่ละเอียดสุด คำว่าพระพุทธเจ้าก็หมายถึงองค์แห่งความบริสุทธิ์นี้แล เบื้องต้นก็เป็นคนสามัญเช่นเรา ๆ ท่าน ๆ มีธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เข้ามาผสมกันเป็นรูปกายเช่นเดียวกับเรา เป็นหญิงเป็นชายเช่นเดียวกับพวกเรา นี้ ใจก็มีกิเลส

คำว่ากิเลสคือเครื่องดองอยู่ในจิตใจ คอยที่จะยุแห่ยก่อกวนอยู่เสมอ นั้นท่านเรียกว่ากิเลส ก่อกวนให้ได้รับความเดือดร้อนวุ่นวาย เศร้าโศก ให้เพลิดให้เพลิน ให้ลุ่มหลงต่าง ๆ ที่เกิดจากความประพฤตินทางใจ แล้วก็เชื่อไปตามสิ่งที่คอยจะคิด ให้หลงตามอยู่เสมอ นี้แลท่านเรียกว่ากิเลส หรือเรียกว่าอาสวะ เป็นเครื่องดองอยู่ในใจ แต่ก่อนท่านก็มีเช่นเดียวกับพวกเราทั้งหลาย จึงต้องเป็นเพื่อนเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน พอได้ตรัสรู้ท่านนั้นก็ป็นวาระสุดท้ายที่จะหมดความเกี่ยวข้อง หรือเยื่อใยในความเกิดแก่เจ็บตายอีกต่อไป เรียกว่าเป็นพระชาติสุดท้าย

การนิพพานก็เป็นวาระสุดท้ายในการตาย ที่สัตว์โลกเราเรียกว่าตาย พระพุทธเจ้าถ้าพูดแบบโลกเราก็เรียกว่าตายเป็นวาระสุดท้าย จึงเรียกว่าปรินิพพาน คือดับจริง ๆ ไม่ดับแบบหลอก ๆ หลอน ๆ เหมือนอย่างเห็นอยู่ในโลกนี้ คำว่าดับแบบหลอก ๆ หลอน ๆ นั้นเป็นอย่างไร ตายลงไปนั้นก็แล้วก็ไปเผลอขึ้นที่นั่น บางที่เป็นมนุษย์ ตายจากมนุษย์กลับไปเกิดเป็นสัตว์โดยเจ้าตัวก็ไม่ว่า แล้วก็ตื่นร้องตื่นรอน ตื่นการเกิดการไปการมาของตนเช่นนี้ เหมือนกับว่าไม่ได้เคยไป

เคยมา ฉะนั้นท่านจึงเรียกว่าความหลง สิ่งที่เคยเป็นสิ่งที่เคยมี สิ่งที่เคยเกิด สิ่งที่เคยได้รับความทุกข์ความลำบาก เคยสัมผัสอันมีอยู่ประจำวิภวัญญะ ทุกข์อันนี้ต่างคนต่างได้สัมผัสกันทั้งนั้น แต่ต่างคนก็ต่างหลงลืมจำไม่ได้ เมื่อผ่านเข้ามาอีกก็เป็นเหมือนกับว่าฟังจะพบหรือฟังจะเจอ ฟังจะสัมผัสในเวลานั้น ท่านจึงเรียกว่าอวิชชา

ความรู้ันนั้นมีอยู่ด้วยกัน เพราะใจมี แต่รู้ไม่แจ้งชัดตามหลักความจริง กลับหลงลืม ท่านจึงเรียกว่าอวิชชา หรือโมหะ ไม่ทราบร่องรอยความเป็นมาของตน ผิดกันกับพระพุทธเจ้า แต่ก่อนพระองค์ท่านก็เป็นเช่นนี้เหมือนกัน พอได้ตรัสรู้ธรรมะซึ่งเป็นของจริงเท่านั้น ถ้าเป็นความสว่างพระพุทธเจ้าก็เทียบกับพระอาทิตย์ เพียงดวงเดียวเท่านั้นก็สามารถที่จะส่องแสงสว่างให้โลกได้รับประโยชน์ทั่วถึงกัน บรรดาผู้มึนยัยน์ตาอันดี นอกจากคนเสียจักษุเท่านั้นจะไม่มองเห็น ดาวเดือนตะวัน จะมีก็ร้อยพันดวงก็ตาม สำหรับบุคคลประเภทนั้นจะไม่เป็นประโยชน์อะไร

ที่พระพุทธเจ้าต่างจากโลกก็เช่นเดียวกับดวงดาวจะมีจำนวนมากเท่าใดก็ตาม ผู้พระอาทิตย์เพียงดวงเดียวไม่ได้ ความสว่างมีเหมือนกันแต่มีจำนวนน้อย แม้แต่รอบดวงตัวเองก็ยังไม่สามารถ ความรู้ของพระพุทธเจ้ารอบพระองค์ด้วย สามารถรื้อฟื้นพระองค์ให้พ้นจากทุกข์ที่เคยเป็นมาก็กัปนับไม่ถ้วนได้ด้วย สามารถแนะนำสั่งสอนบรรดาสัตว์ทั้งหลายผู้มึนยัยน์ตาพอที่จะมองเห็นร่องรอยตามสวากขาตธรรม ที่พระองค์ท่านตรัสไว้โดยชอบด้วย ถ้าเทียบแล้วก็เหมือนพระอาทิตย์ เป็นประโยชน์แก่โลกมากมาย

สำหรับพวกเราทั้งหลายเช่นเดียวกับดวงดาวดวงต่างๆ แม้จะมีจำนวนมากกำลังก็ไม่เพียงพอ ความรู้มีเหมือนกันแต่ไม่สามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขตนให้ถูกทางได้โดยไม่ต้องอาศัยหลักธรรมะจากศาสนาเลย ถ้าปล่อยให้ไปเป็นไปตามอำเภอใจของเรา คือ เป็นไปตามความรู้ ความเห็น ความคิดความอยากเท่านั้น ก็เป็นเหตุให้เสียตัวได้ ด้วยความอยากของตัวเองเป็นข้าศึกต่อตัวเสียเอง ฉะนั้นจึงต้องอาศัยหลักธรรมอันเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือเป็นธรรมชาติที่ถูกต้องเป็นแบบฉบับหรือเป็นแบบพิมพ์ เป็นแนวทางเครื่องดำเนิน เช่นเดียวกับเราจะปลูกบ้านปลูกเรือน ต้องมีแบบแปลนแผนผังตั้งไว้เป็นแบบฉบับ

จะไปสู่จุดต่างๆ ก็ต้องมีทางที่ตรงแนวไปสู่จุดนั้นๆ ผู้ต้องการไปสู่จุดต่างๆ จุดใดก็เดินตามสายทางซึ่งจะไปสู่จุดนั้น ไม่ปลื้มแวง ไม่ลดละ จุดนั้นก็ย่อมเป็นที่มุ่งหวัง คือถึงได้ตามความประสงค์ นี่ละที่เรียกว่าสวากขาตธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างนี้ เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่เรียกว่า สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม ดังเราชาวพุทธได้สวดกันอยู่เสมอ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ชอบแล้ว

คำว่าชอบ ก็หมายถึงถูกต้องรับรองทุกแง่ทุกมุม สมบูรณ์เต็มที่เรียกว่า สาตถ์สพฺพญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุทฺทมจฺจริยํ ปกาเสสิ นี้เราทั้งหลายก็เคยสวด พระองค์ประกาศพรหมจรรย์ คือธรรมอันยอดเยี่ยมไว้เพื่อโลก สมบูรณ์บริบูรณ์ทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ

ทั้งเหตุทั้งผล ทั้งส่วนต่ำ ส่วนกลาง ส่วนสูงไม่มีที่ตำหนิ และไม่มีใครจะสามารถพูดได้โดยถูกต้องโดยไม่มีที่ตำหนิเหมือนอย่างพระพุทธเจ้า

ตามธรรมดาคำพูดเราถ้าพูดไปหลายๆ ประโยค อาจจะมีประโยคแปลงปลอมเข้ามาแฝงด้วย สมมุติว่าวันหนึ่งเราพูดได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ อาจจะมีปลอมเสีย ๒๐% ก็ได้ จริงเพียง ๘๐% เท่านั้น นี่เป็นความรู้เป็นคำพูดที่เกิดจากความรู้ของสามัญชนนำออกมาพูด ความจริงจึงไม่สมบูรณ์ มีความบกพร่องอยู่อย่างนั้นเรื่อยๆ ไป ไม่ว่าเราพูดไม่ว่าท่านผู้ใดพูดจะต้องมีส่วนบกพร่องอยู่เช่นนั้น ไม่สมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนอวสาน

แต่หลักธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแม้จะมีถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ล้วนแล้วแต่พระองค์ท่านเป็นผู้ตรัสพระองค์เดียวก็ตาม จะแยกออกจากธรรมหมวดใดบทใด มาพิจารณาว่าธรรมบทนั้นหมวดนั้น ในจำนวนมากเท่านั้นได้ขาดตกบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ตามหลักที่ว่าสวากขาตธรรม คือตรัสไว้ชอบเลย มีอยู่ประมาณเท่านั้น อย่างนี้ไม่มีใครจะสามารถคัดค้านพระพุทธเจ้าได้ ฉะนั้นธรรมะของพระพุทธเจ้าจึงสามารถทรงโลกทรงธรรมได้ตลอดมาถึงปัจจุบันนี้นับแล้วได้ ๒๕๑๑ ปีแล้ว นับแต่วันพระองค์ท่านนิพพานมา แล้วยังคงที่หรือคงเส้นคงวาไปอีก คงคำว่าสวากขาตธรรมไปอีก คือตรัสไว้ชอบอย่างนี้ตลอดไป

จนกระทั่งไม่มีใครสามารถอาจเอื้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตามพระองค์ท่านได้ ความจริงนั้นแม้จะมีอยู่ก็ไม่ปรากฏ เพราะไม่มีผู้นำออกมาประพฤติปฏิบัติให้ปรากฏทั้งเหตุทั้งผล เพื่อโลกจะได้ชม หรือได้บูชา จะว่าธรรมของพระพุทธเจ้าสูญหายไปก็ถูก เพราะไม่มีใครสามารถจะค้นเจอได้ ที่เรียกว่า สวากขาโต ภควตา ธมฺโม มีความสมบูรณ์แน่นอนถูกต้องอย่างนี้ ไม่มีใครจะสามารถพูดให้ถูกต้องโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ต้นจนอวสานเหมือนพระพุทธเจ้า ฉะนั้นจึงเป็นที่บูชากราบไหว้ของไตรภพ ไตรโลกธาตุ เทวดา อินทร์ พรหม ยมยักษ์ได้กราบไหว้ เพราะไม่มีใครจะสู้ค่าแน่นอนเหมือนพระพุทธเจ้าได้

นียยานิโก หรือ นียยานิภธรรม เมื่อผู้ประพฤติปฏิบัติตามแล้วผลจะต้องเป็นไปเพื่อถอดถอน สิ่งซึ่งกังวลยุ่งเหยิงที่เรียกว่ากองทุกข์ นับแต่ส่วนหยาบจนถึงส่วนละเอียดสุดออกได้เป็นลำดับๆ จนตามเสด็จพระพุทธเจ้าทันทีที่เรียกว่า สำเร็จมรรคผลนิพพาน ทางทุกแห่งทุกมุม พระโอวาททุกบททุกบาท สอนเพื่อถอดเพื่อถอน สอนเพื่อให้เป็นคนดี สอนเพื่อให้เป็นคนรู้คนฉลาด ไม่ใช่สอนเพื่อความโง่แก่สัตว์ทั้งหลาย ไม่ได้สอนเพื่อให้สัตว์ทั้งหลายกอบโกยเอาทุกข์มาเผาผลาญตนเอง แต่สอนเพื่อจะถอดถอนทุกข์ สอนแก้ความโง่เขลาเบาปัญญาของตนทั้งนั้น เพราะฉะนั้นธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจึงไม่ปรากฏว่าเป็นข้าศึกต่อโลกตั้งแต่กาลไหนๆ มา นอกจากโลกจะได้อาศัยเท่านั้น

นี่อธิบายถึงเรื่องคำว่านิพพานของพระพุทธเจ้า เลยเตลิดมาถึงธรรมะตอนนี้ เมื่อพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ได้ทรงประกาศศาสนาเพื่อประโยชน์แก่บรรดาสัตว์ทั้งหลาย

โดยพระองค์เองบ้าง โดยสาวกทั้งหลายที่มีความเชื่อความเลื่อมใส และประพฤติปฏิบัติตามพระองค์ได้ตรัสรู้มรรคผลนิพพานขึ้นมา แล้วประกาศสอนช่วยพระภรรยาของพระพุทธเจ้าให้เบาบาง และเพื่อศาสนาจะได้กว้างขวางโดยรวดเร็วบ้าง พอพระพุทธเจ้านิพพานแล้วเท่านั้น ศาสนธรรมที่พระองค์ท่านจะทรงประกาศโดยพระองค์เอง ก็เป็นอันว่าระงับดับไปในขณะนั้นทีเดียว นอกจากนั้นสาวกก็ประกาศสอนกันมา และประพฤติปฏิบัติตามจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ส่วนพระพุทธเจ้าก็หมดในพระรูปพระกาย ไม่ปรากฏ จึงเรียกว่านิพพานซึ่งตรงกับวันนี้

วันประสูติ วันตรัสรู้ วันนิพพาน ตรงกับวันนี้วันเดียว ทั้งสามกาลมารวมอยู่ในวันนี้วันเดียว บรรดาเราทั้งหลายซึ่งเป็นชาวพุทธและทั่วประเทศไทย วันนี้ได้ทำการสักการบูชา ทำความระลึกถึงคุณงามความดีของพระองค์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทให้แก่โลก และกราบไหว้บูชาความศักดิ์สิทธิ์พิเศษของพระองค์ท่าน แม้จะนิพพานไปแล้ว คุณสมบัติที่ได้สอนโลกไว้ยังปรากฏอยู่ ผลเป็นเช่นไร เหตุเป็นเช่นไร คงตั้งเดิมไว้เช่นนั้น ไม่ทรงรื้อถอนไปตามพระพุทธเจ้า ศาสนายังคงที่ได้อยู่ คงเส้นคงวา จัดเป็นสาวกชาตธรรมอยู่ตามเดิมเช่นเดียวกับพระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่

ฉะนั้นเราที่เป็นชาวพุทธ โปรดได้นำธรรมะคำสั่งสอนเหล่านี้ไปเป็นเข็มทิศทางเดินของเรา จะเป็นผู้สม่ำเสมอไม่โลดโผน คำว่าสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่ดีงาม ความประพฤติก็สม่ำเสมอ คำพูดจาก็เสมอ ความประพฤติทุกด้านเป็นไปด้วยเหตุผลท่านเรียกว่าสม่ำเสมอ ถ้าขัดแย้งต่อเหตุต่อผลไม่จัดว่าเป็นความสม่ำเสมอ เรียกว่าเป็นลุ่มๆ ดอนๆ สูงๆ ต่ำๆ ถ้าเป็นวัตถุจะเป็นเครื่องใช้ก็ไม่ได้ ถ้าเป็นอาหารก็ไม่อร่อยเพราะไม่เสมอดันเสมอลาย หลักธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ และมีหลายชั้น ไม่ว่าจะเป็เด็ก ผู้ใหญ่ หนุ่มสาว เพศพระ เพศเณร ที่เรียกว่านักบวช มีแยกแยะไว้ทุกแง่ทุกมุม ไม่ให้เสียความหวังของผู้สนใจใคร่ต่อธรรมของพระองค์ท่านจะนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อผลสำหรับตัวเอง

คำว่าธรรม ถ้าจะเทียบเหมือนด้านวัตถุแล้ว เหมือนกับรสอาหารที่ปรากฏตัวอยู่ ให้รู้สึกอยู่ด้วยชีวหาประสาทของผู้รับประทาน แต่ไม่ปรากฏเป็นตัวเป็นตนเป็นด้านวัตถุ เช่นเดียวกับรสชาติที่ชิมซาบอยู่ในอาหารเช่นนั้น จะเป็นอาหารประเภทใดก็ตาม ส่วนวัตถุที่เป็นอาหารนั้นเรามองเห็นได้ด้วยตาเนื้อของเรา ส่วนรสที่แฝงอยู่ในนั้น เราไม่สามารถจะมองเห็น แต่ก็ต้องอาศัยวัตถุคืออาหารชั้นนั้นๆ เป็นที่สถิตอยู่ของรสอาหาร ธรรมะแม้จะเป็นธรรมชาติที่มองไม่เห็นก็ตาม แต่ก็อาศัยผู้ปฏิบัติคือเราๆ ท่านๆ ซึ่งเป็นตัววัตถุโดยตรง คือเป็นมนุษย์ เป็นหญิง เป็นชาย เป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ เป็นนักบวช เป็นฆราวาสนี่แล เป็นผู้ปฏิบัติธรรม

หัวหน้าของผู้ปฏิบัติธรรมหรือผู้รับผิดชอบในตัวเองและในธรรมทั้งหลายก็คือใจ ใจคือธรรมชาติที่รู้ๆ อยู่ เช่นเวลาท่านเทศน์อย่างนี้รู้ๆ ได้ยินอยู่ นี่แลท่านเรียกว่าใจ ธรรมะซึ่งไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเนื้อ เช่นเดียวกับใจที่มีอยู่ในร่างกายนี้แล แต่ไม่สามารถมองเห็น

ธรรมะจึงต้องอาศัยอยู่ในธรรมชาติอันนี้ได้ คืออาศัยใจ ผู้มีใจเป็นธรรมะจะแสดงออกปฏิกิริยาออกมาทางใดความประพฤติด้านใด จะเป็นไปด้วยความสวยงามน่าดูน่าชม ฟังก็ไพเราะเสนาะโสต มีเหตุมีผล ไม่ทำเอาแบบสุ่มเตา ไม่ไปตามความอยากหลุดลากไป แต่ไปด้วยเหตุด้วยผล ทำอะไรไตร่ตรองเรียบร้อยแล้วค่อยทำ นี่ท่านเรียกว่าใจที่มีธรรม นำความประพฤติทางกาย วาจาให้เป็นธรรมไปด้วย ผลที่ปรากฏขึ้นจากใจที่มีธรรมก็ทำตนให้มีความสุขความสบาย นี่ท่านเรียกว่าธรรม

ที่มีอยู่ในตู้ในหีบในคัมภีร์นั้น นั้นเป็นชื่อของธรรม เช่นเดียวกับชื่อของยาที่มีอยู่ในหนังสือ แต่ตัวยาจริง ๆ ไม่ใช่ตัวหนังสือ ตัวหนังสือนั้นเป็นแผนหรือเป็นตำราที่ชี้บอกยาชนิดนั้น ๆ ผู้ต้องการยาาก็ไปหาเอาตามตำราที่ชี้บอก นี่ธรรมะที่ท่านสอนที่เขียนไว้ในตู้ ในคัมภีร์นั้น ท่านเรียกว่าธรรมะเหมือนกัน เรียกว่าตำราของธรรม ธรรมจริง ๆ จะมีอยู่ที่ใจของคน เพราะผู้ปฏิบัติธรรมก็คือคน ถ้าทำชั่วผลจะปรากฏขึ้นที่นี้ ทำดีผลก็จะปรากฏเป็นสุขขึ้นที่นี้ ไม่ได้ไปปรากฏขึ้นในคัมภีร์ คัมภีร์ทั้งหมดจะมีมากน้อยชี้เข้ามาที่กาย วาจา ใจ ของมนุษย์และสัตว์นี้เท่านั้น ผู้ทำดีทำชั่วไม่ใช่อื่นไกลที่ไหนนอกไปจากตัวของคนและสัตว์ คัมภีร์ไม่มีทางที่จะไปทำดีทำชั่ว ไม่มีโอกาสที่จะไปนรก สวรรค์ ไม่มีโอกาสที่จะไปติดคุกติดตะรางไปเป็นคนชั่วเสียหายที่ไหน นอกจากคนเท่านั้น

เพราะฉะนั้นศาสนธรรมจึงต้องสอนลงมาที่คน เพราะดีก็คือคนจะทำให้ดี ชั่วก็คือคนจะทำให้ชั่ว ได้รับความทุกข์ความลำบากหรือความสุขความสบาย ก็คือคนประพฤติตัวให้เป็นไป เช่นนั้นต่างหาก ศาสนาจึงสอนลงที่นี้ไม่ได้สอนไปที่อื่นใดทั้งนั้น ฉะนั้นเราทุกๆ ท่านที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นี้ ชื่อว่าเรามีลาภอันประเสริฐ ดังภาษิตที่ได้ยกขึ้นไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า กิจุโณ มนุสฺสปฏิลาโภ การที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์นี้ เป็นลาภอันประเสริฐ ท่านว่าอย่างนี้ ทำไมถึงว่าเป็นลาภอันประเสริฐเล่า เพราะมนุษย์นี้มีฐานะสูงกว่าสัตว์มากมาย ความรู้ความฉลาดก็มีมากกว่าสัตว์และรู้ดีชั่วทุกอย่างด้วย

ผู้ที่จะได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ต้องเป็นผู้มีบุญมีธรรมสมควรจะเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับตึกห้าง ร้านใหญ่ ๆ ที่มีราคาแพง ๆ ทัพพสัมภาระเครื่องจะปลูกสร้างควรจะเป็นตึกเป็นห้างต้องเพียงพอ ไม่เช่นนั้นก็จะกลายเป็นกระท่อมไป จะเรียกว่าตึกว่าห้างว่าร้านไม่ได้ เขาจะเรียกเพียงกระท่อมเท่านั้น ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน ทัพพสัมภาระคือคุณงามความดีที่เราบำเพ็ญมาสมควรจะเป็นมนุษย์ได้นั้นแลจึงจะอุปถัมภ์ขึ้นมาเป็นมนุษย์ได้ ถ้าหากว่าบุญไม่สามารถเช่นนั้นก็กลายเป็นกระท่อมไป ที่เรียกว่ากำเนิดของสัตว์ประเภทต่างๆ นั้นเทียบเหมือนกระท่อมเพราะไม่ค่อยมีความหมายอะไรนัก ไปที่ไหนก็มองเห็นกันทั่ว ๆ ไป ไม่เป็นที่สะดุดตาสะดุดใจ

ดังที่เราเดินผ่านมาเห็นกระท่อมนาเขาเป็นอย่างไรบ้าง เป็นที่สะดุดตาเราว่าเป็นของที่มีคุณค่าน่าต้องการไหม ไม่มีใครต้องการและไม่มีใครสะดุดตาสะดุดใจ แต่ไปเห็นห้างร้าน

ใหญ่ ๆ ที่มีความแน่นหนามั่นคงความสวยงามมาก จะมีความรู้สึกอย่างไร ไม่ว่าใจท่านใจเราจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ฉะนั้นความเป็นมนุษย์จึงมีความแตกต่างจากสัตว์อยู่มากมาย ยิ่งเรารักษาระดับความเป็นมนุษย์ของเราไว้ได้แล้ว เรายิ่งจะเลื่อนฐานะจากความเป็นมนุษย์นี้ไปอีกเป็นชั้น ๆ มนุสสามนุสโส มนุสสเปโต มนุสสเทโว นั้นมนุษย์มีหลายประเภท ถ้าเราไม่สามารถจะรักษาระดับความเป็นมนุษย์ของเราไว้ได้ด้วยความปลอดภัยเหลวไหล ก็กลายเป็น มนุสสเปโต มนุสสาติรัจฉานในร่างแห่งมนุษย์

คือกายเป็นมนุษย์จริงแล แต่ใจนั้นกลายเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรตเป็นผีไปเสีย ทำความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง ไปที่ไหนชาวบ้านเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า ประเภทนั้นเขาเรียกว่ามนุษย์ที่เป็นผี หรือว่าเป็นเปรตเป็นผีในร่างแห่งมนุษย์ ไม่รู้บุญรู้บาป ไม่รู้ดีรู้ชั่ว กลายเป็นสัตว์เดรัจฉานไปในร่างแห่งมนุษย์ นี่ถ้าไม่สามารถประคับประคองระดับของมนุษย์ ด้วยความปลอดภัยอันดีงามให้สมกับภูมิมนุษย์ไว้ได้ จะกลายลงไปเป็นเช่นนั้น

ถ้าสามารถประพฤติปฏิบัติ ปรับปรุงแก้ไขตนให้อยู่ในระดับของมนุษย์ได้ และให้ยิ่งขึ้นไปกว่านั้น ก็กลายเป็น มนุสสเทโว คือกายเป็นมนุษย์แต่ใจมีอรรถมีธรรม มีความเมตตา สงสาร รู้จักท่านรู้จักเรา รู้จักบุญคุณต่อท่านผู้มีคุณ รู้จักวิธีปฏิบัติต่อตัวว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ไม่ทำเอาตามความอยากที่ฉุดลากให้พาเป็นไป แต่ทำตามเหตุผล เมื่อสิ่งใดถูกแล้วพยายามทำสิ่งนั้น จะยากลำบากไม่เป็นของสำคัญ แต่จะทำให้ได้ตามหลักกฎเกณฑ์ที่เหตุผลชี้บอกไว้ หรือเป็นคนมีความรักความดีเสมอ รักศีลรักธรรม รักตัวก็ชื่อว่ารักธรรม

เพราะการบำเพ็ญทุกอย่างในบรรดาคุณงามความดีทั้งหลาย จะต้องบำเพ็ญเพื่อตัวทั้งนั้น ส่วนที่มีมากขึ้นหรือคนอื่นจะได้รับผลประโยชน์จากเรานั้นเป็นผลที่พลอยได้ คนที่มีใจเป็นศีลเป็นธรรมมีหิริโอตตปปะ ละอายต่อบาปต่อกรรม ต่อความชั่วช้าลามก มีความห้าวหาญ รื่นเริงบันเทิง เชื่อเลื่อมใสต่อคุณงามความดี ต่อบุญต่อกรรม คนประเภทนี้แลเป็นเทพภายในใจ ในร่างแห่งมนุษย์นี้แล เลื่อนขึ้นไปเป็นลำดับ ถ้าสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ยิ่งขึ้นไปยิ่งกว่านั้นจนสำเร็จเป็นมรรคผลนิพพานขึ้นมา ก็กลายเป็นวิสุทธิเทพขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ถึงขั้นพระอรหันต์เรียกว่าวิสุทธิเทพ เป็นผู้หมดจดภายในจิตใจโดยสิ้นเชิง ผู้นั้นแลจะอยู่ที่ไหนก็เป็นผู้ประเสริฐในร่างแห่งมนุษย์นี้แล

ร่างกายนี้ก็เหมือนก้อนธาตุ ส่วนผสมเช่นเดียวกับโลกทั่ว ๆ ไป แต่ใจนั้นเป็นใจที่บริสุทธิ์ วิมุติ พุทโธ ตรัสรู้ธรรมตามเสด็จพระพุทธเจ้าได้ นี่ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐ ในมนุษย์คนเดียวนี้แล แปรสภาพได้หลายอย่างจากความปลอดภัย จากความรู้ความเห็นที่ตนได้สดับตรับฟังมาแล้วอย่างไรนำไปตัดแปลงตนเอง ถ้าเราเห็นว่ามนุษย์เป็นของที่มีคุณค่าเราก็ต้องสงวนความเป็นมนุษย์ของเราด้วยความปลอดภัยดีงาม อย่าให้เป็นไปในสุ่มสี่สุ่มห้า ยิ่งเราได้ศึกษามากเท่าไรแล้วก็ยิ่งจะสงวนศักดิ์ศรีของตนให้มาก คือความปลอดภัยดี อย่าให้ความรู้ท่วมหัวแล้ว

เอาตัวไปไม่รอดอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ผิด เพราะครูอาจารย์ไม่ว่าจะเป็นทางโลกทางธรรม สอนลูกศิษย์ต้องสอนเพื่อความรู้ความฉลาด สอนเพื่อความเป็นคนดี ปฏิบัติหน้าที่การงานให้เป็นประโยชน์ ได้รับผลประโยชน์ทั้งตนและผู้อื่น ไปที่ไหนคนมีความยินดีชมเชยสรรเสริญเหมือนพ่อแม่กับบุตรเห็นกันจะนั้น

ครูอาจารย์ไม่ว่าจะเป็นทางโลกทางธรรม สอนลูกศิษย์ต้องมุ่งให้ลูกศิษย์ดีทั้งนั้น ถ้าได้ทราบข่าวว่าลูกศิษย์คนนั้นไม่ดี ๆ ครูอาจารย์ก็รู้สึกไม่สบายใจ และยิ่งขายหน้าครูอาจารย์อีก เสียเพียงคนเดียวยังต้องเสียถึงครูถึงอาจารย์ไปอีก ถ้าเราดีครูบาอาจารย์ก็พลอยดีไปด้วย เป็นสิริมงคลแก่ตัวของเรา

วันนี้แสดงธรรมะก็รู้สึกจะแสดงไปมากหน่อย หากว่าได้ผิดพลาดในตอนใดก็ดี หวังว่าได้รับอภัยจากบรรดาท่านที่มา และวันนี้ขอขอบคุณและอนุโมทนากับบรรดาท่านทั้งหลายทุก ๆ ท่านที่อุตสาหะมาจากหน่วยต่าง ๆ ที่ได้มาทำประโยชน์ บำเพ็ญประโยชน์ให้โลกได้รับความร่มเย็น เพราะคนที่ก้าวเข้ามาหาหมอนั้น ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นคนจนตรอกจนมุม หาทางแก้ไขตัวเองหรือช่วยตัวเองไม่ได้ เราได้ช่วยคนที่จนตรอกจนมุมเช่นนั้นจึงชื่อว่า เราได้บำเพ็ญประโยชน์อย่างเต็มที่ บุญก็เห็นประจักษ์ใจ มีความเย็นอกเย็นใจว่าเราได้ปฏิบัติเต็มกำลังในหน้าที่ของเราด้วย นอกจากนั้นคนไข้ก็หายไปด้วย ชื่อว่าเราบำเพ็ญประโยชน์

เพราะคำว่าหมอย่อมเป็นเหมือนบิดามารดาของคนไข้ ไม่ว่าคนไข้ประเภทใด เมื่อมองเห็นหมอแล้วรู้สึกมีความยิ้มแย้มแจ่มใส ประหนึ่งว่ายังไม่ได้ใส่ยาเลยก็หายไปแล้วโรคเพราะความดีใจ นี่เป็นความรู้สึกของคนไข้ที่มีต่อหมอ ดังนั้นเราผู้เป็นหมอก็กรุณาได้ให้ความเมตตาอบอุ้มแก่คนไข้เต็มสติกำลังความสามารถของเรา การปฏิบัติต่อคนไข้ มารยาทความประพฤตินี้เป็นโอสถอันหนึ่งซึ่งจะมองข้ามไปไม่ได้ อธิษาศัยใจคอโอบอ้อมอารีเอาอกเอาใจคนไข้ นี่เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเป็นยาก็เป็นโอสถอันหนึ่ง ทำใจคนไข้ให้ตีมองเห็นหมอแล้วมีความอบอุ่น เย็นอกเย็นใจสบายไปหมด ยิ่งได้รับยาเข้าแล้วก็หายไปเลยทีเดียว หากว่าไม่หายจะตายไปคนไข้ก็ไม่ได้แสดงใจกับหมอ คนที่เป็นญาติเป็นมิตรที่ไปเกี่ยวข้องกับคนไข้ ก็มีความภาคภูมิใจว่าหมอได้มีเมตตาอย่างเต็มที่แล้ว ตายไปก็เป็นสิ่งสุวิสัยของผู้นั่นเอง

ทุก ๆ ท่านที่มาบำเพ็ญประโยชน์แต่ละครั้ง ๆ จึงจัดว่าได้บุญมาก คือให้ความสุขแก่คนอื่นความสุขก็ต้องย้อนมาหาเรา ไม่ไปไหนต้องย้อนมาหาเราแน่ การทำดีต่อผู้อื่น ไม่ว่าผู้ใดก็เท่ากับเราทำดีเพื่อเราเช่นเดียวกัน ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างนั้น นี้จัดว่าเป็นกรรมดี กุศลกรรม ทำลงไปไหนก็เป็นผลดีขึ้นมาสำหรับเรา กรรมชั่วทำคนอื่นให้เดือดร้อน แทนที่จะทำให้งานใจ ให้สมใจเรา แต่กลับกลายมาเราเป็นผู้ได้รับความทุกข์เพราะกรรมชั่วของตนที่ทำไปนั้นเสีย นี่ท่านเรียกว่า อกุศลธรรม หรือ อกุศล ธรรม หรือ อกุศลกรรม

หลักศาสนาสอนให้เชื่อกรรม กรรมหมายถึงการกระทำ คิดออกมาภายในใจก็จัดเป็นกรรมคือกระทำทางใจ พูดออกทางวาจาก็เรียกว่ากรรม เพราะได้เคลื่อนไหวออกมาแล้ว ทำทางกายก็เรียกว่ากรรม เราอยู่ในกรอบของกรรม ฉะนั้นโปรดได้ใคร่ครวญกลั่นกรองเรื่องกรรมที่ตนจะพึงทำด้วยดี อย่าทำแบบสุ่มสี่สุ่มห้า เมื่อผิดพลาดลงไปแล้วจะเดือดร้อนเมื่อภายหลัง ไม่ได้เลย องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเน้นนักเรื่องของกรรม ให้เลือกเฟ้นให้ดี ปัจจุบันมีความเป็นอยู่ด้วยความราบรื่นในความประพฤติ อนาคตจะแจ่มใสเพราะอนาคตต้องไปจากปัจจุบันคือวันนี้ ถ้าเราพยายามปรับปรุงตนเองให้ดีไปตั้งแต่วันนี้เป็นลำดับๆ วันหน้าก็พยายามปรับปรุงเช่นนี้ ปีหน้าเดือนหน้าไหนก็ต้องเป็นคนดีตลอดไป ดีตลอดสาย

ถ้าเราต้องการอยากดีเฉยๆ แต่มองข้ามความประพฤติที่จะควรให้ดีขึ้นเสีย แม้จะปรารถนาเท่าไรก็ไม่มีหวัง นี่ตามหลักธรรมท่านสอนอย่างนั้น ฉะนั้นโปรดได้พากันนำไปพิจารณา ส่วนใดที่เห็นว่าสมควรแก่วิสัยของตนก็โปรดได้นำไปประพฤติปฏิบัติ กำจัดสิ่งที่เป็นภัยซึ่งมีอยู่ในตัวของเราทุกๆ ท่านให้หมดไป ด้วยหลักธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้วนี้ และขออำนวยการให้แก่บรรดาท่านทั้งหลายทุกๆ ท่านได้มีความสุขความเจริญ ปรารถนาสิ่งใดก็ขอได้สมหวังตามความมุ่งมาดปรารถนาโดยทั่วกัน เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

รับชมรับฟังพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th

และทางสถานีวิทยุเสียงธรรม FM103.25MHz พร้อมเครือข่ายทั่วประเทศ